

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Yksityisyyden suoja ja turvallisuus vahvistuvat, mikä on hyvä asia. Myös oikaisuvaatimuksen liittäminen laskuun on hyväksyttävissä.

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Asiakasmaksupäätöksen sisällön määrittely on hyvä ehdotus. Tällöin asiakkaat tietävät päätöksen sisältävät palvelut ja niistä perittävät maksut perusteluineen. Koko maassa olisi samanlaiset periaatteet kaikille asiakkaille, mikä on hyvä asia.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Tässä on laajennus nykytilaan, kun jatkossa koskisi kaikkia terveydenhuollon palveluihin varattuja aikoja ja liittyisi myös maksuttomiin palveluihin. Lähtökohta on hyvä, mutta määrittelyn tulee olla selkeä, ei niin, että arvio on yksilökohtainen, koska se saattaa ihmisiä epätasa-arvoiseen asemaan. Aina löytyy perustelut kuten tässä oli sanottu, vaikea elämäntilanne, muistisairaus jne.

Perusteltua on peruuttamattomasta hoitajakäynnistä perittävä maksu. Hoitajien tekemä vastaanottokäynti on työaika, eikä ole perusteltua, miksi se ei kuuluisi maksun piiriin. Perumaton käynti on tuottamatonta aikaa. Todennäköisesti, jos peruuttamatta jätetystä palvelusta ei perittäisi maksua lisääntyisivät ne.

Jotta käyttämättä jätetystä palvelusta voidaan asiakkaalta periä maksua, tulee häntä informoida siitä siten, että asiakas riittävästi ymmärtää tiedon sisällön. Mikä on asiakkaan riittävä ymmärtäminen? Sen todentaminen ja määrittäminen voi olla haasteellista. Tämä voi johtaa ristiriitatilanteisiin asiakkaan ja palvelun tarjoajan välillä.

5 § Maksuttomat terveystalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Hoitajamaksujen poistuminen aiheuttaa palvelujen suuntautumista hoitotyöhön ja vähentää kaupungin tuloja. Tulopohjan heikkeneminen tulee korvata kunnille valtionosuuksissa täysimääräisesti. Koululaisten ja opiskelijoiden palvelujen maksuttomuus ikäraja huolimatta aiheuttaa vaikeuksia tunnistaa ko. asiakkaat palvelujärjestelmässä. Tartuntatautien hoidon säätäminen ilmaiseksi alentaa kynnyksiä tulla palveluihin ja parantaa hoidon saatavuutta. Tällä ei ole merkittäviä vaikutuksia kustannuksiin.

Terapiapalvelujen maksullisuus sopii, vaikka merkittävää tulokertymää ei ole odotettavissa.

Maksuttomien palvelujen lisääntyessä lisääntyy todennäköisesti niiden kysyntä ja käyttö.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Maksukattoa kerryttävät palvelut ja niiden lisäys (myös etäyhteytenä toteutuvat), esim. mikäli tilapäinen kotisairaanhoido lisätään maksukattoa kerryttäväksi, on sillä merkitys paitsi terveydenhuollon maksujen kertymiseen, myös kotihoidon tulokertymään, kun kotisairaanhoidon maksuja ei enää loppuvuodesta voi laskuttaa.

Luonnoksessa todetaan, että kunta voi kerätä välttämättömiä tietoja asiakkaan maksukaton täyttymisen seuraamiseksi, mikä tarkoittaa sitä, että asiakas saa nopeammin kuin nyt tiedon maksukaton täyttymisestä, kun tietojen keräämiselle ei tarvitse pyytää lupaa joka kerta erikseen. Maksukaton seurantavelvollisuus on asiakkaalla, mikä on hyvä asia.

Maksukattoa kerryttävien palvelujen laajentuminen tarkoittaa asiakasmaksukertymän supistumista. Asiakasmaksutulosten pieneneminen tulee kompensoida kunnille täysimääräisesti valtionosuuksissa.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

-

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Tämä tuo selkeyttä ja yhdenmukaisuutta käytäntöön. Vähimmäiskäyttörahan lisääminen lainsäädäntöön tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa lisää kuntien kustannuksia. Em. on huomioitava laskentaperusteissa, joilla tämän lainsäädännön mukaisia kuluja korvataan kunnille valtionosuuksissa.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

Lakiin tulisi kirjoittaa pykälä siitä, että siirryttäessä pitkäaikaiseen tehostettuun palveluasumiseen, tulisi velvoittaa asiakas hakemaan etuudet, esim. hoitotuki, asumistuki ennen kuin kunnalla on velvollisuus alentaa asiakasmaksun suuruutta.

Varallisuus tulisi huomioida ennen asiakasmaksun alentamista käytettävissä olevana varallisuutena, jos rahaa on esim. tilille kertynyt. Käytännössä asiakkaalla voi olla pienet säännölliset tulot, mutta paljon kertynyttä varallisuutta tai omaisuutta vaikkapa myymällä puuta 200 000 eurolla. Näitä tapauksia on joitakin, että haetaan alennusta asiakasmaksuun, kun säännölliset tulot ovat suhteellisen pieniä, mutta tilillä on kertynyttä varallisuutta todella merkittäviä summia, esim. tuo 200 000 €.

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

-

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

Tehostetun palveluasumisen maksuissa uudessa esityksessä esitetään vähennettäväksi lääkkeiden, ravintolisien, perusrasvojen ym. kustannuksia enne käyttövaran laskemista. Mistä tieto käytettyjen lääkkeiden kustannuksista saadaan luotettavana? Asiakkaat usein siinä kunnossa, että pyydyt tulospelvitykset palautuvat takaisin tyhjinä eivätkä edunvalvojat ilmoita kustannuksia myöskään oikein. Lisäksi asiakkaiden lääkitys muuttuu jatkuvasti melko suurella osalla. Se, että asiakasmaksuja tarkistetaan aina, kun lääkitys muuttuu, ei ole mahdollista. Tietoja ei saada mistään ja jälleen työmäärä moninkertaistuu ja vaikuttaa siihen, että viranhaltijoita täytyy palkata lisää jo pelkästään tämän muutoksen takia. Tarkoittaisi varmasti valtaosan asiakkaista maksujen tarkistusta vuosittain useaan kertaan. Olisi myös tarkasti määriteltävä, mikä on jaksotettu tarkistus? Mikä on oleellinen muutos (jollekin oleellinen muutos voi olla alle 10 €, toiselle 50 €, kolmannelle 100 € jne.), jolloin maksu on tarkistettava?

Jos lääkekustannukset halutaan huomioida jollakin tavoin, olisiko vaihtoehto, että käyttövaraa nostettaisiin, jolloin esim. lääkekustannuksen maksukattoon huomioitava osuus olisi siinä huomioitu, että käyttövaraa on enemmän ja lääkkeet on mahdollista hankkia käteen jäävällä käyttövaralla. Lääkekaton ylittävät lisäkustannukset aina erillisellä hakemuksella? Kysymyksenä myös, mikä vaikutus tällä olisi KELAn hoitotuen myöntämiseen, kun maksuosuus asiakkaalla vähenee ja sillä on perinteisesti ollut merkitys hoitotuen suuruuteen? Todella suuri kustannus kunnille tämä, toteutettiin se millä tavoin tahansa.

Mikä on sitten ollut perustelu laitoshoidon purkamiseen, jos kuitenkin niistä asioista, joista palvelujärjestelmää sanotaan kevennettävän, siirretään maksut kunnille takaisin maksettavaksi tätä kautta? Laitoshoidon purkamisessa kustannussäästöjä tuli nimenomaan siitä, että lääkehoidon kustannukset tulivat osin asiakkaille ja osin valtiolle (lääkemaksukatto).

Tässä on jo kolme kunnalle huomattavasti kustannuksia nostavaa seikkaa eli maksuosuuden pienennys, kun käyttövaraa suurennetaan (tai lääkemenot tulevat kunnan maksettavaksi), vaikutus hoitotuen määrään ja tarve lisähenkilöstölle maksujen tarkistamisen lisääntymisen vuoksi.

10 e § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Luonnos sisältää useita kohtia, joilla on suuri merkitys kuntien tulokertymään. Sen lisäksi ratkaisuksi on ehdotettu muutoksia, joiden vaikutus esim. viranhaltijoiden päätösmääriin ja sitä kautta työmäärään on valtava, esim. kotihoidon maksutaulukko ja asiakasmaksun muuttuminen palvelutunneittain yli 5 tuntia ylittävältä osiolta. Asiakkaiden tarve muuttuu jatkuvasti ja pienien käyntimäärien vaikutus tässä esityksessä on todella suuri, kun maksu muuttuisi aina, kun palvelutuntimäärä muuttuu 1 tunnilla/kk. Tämä tulee tarkoittamaan sitä, että asiakasmaksuja tarkistetaan suurelta osalta asiakkaita n. 1-4 krt/v. Työllistävä vaikutus on suuri ja vaikuttaa varmasti tarpeeseen lisätä henkilöstöä tekemään maksupäätöksiä. Äänekosken kokoisessa kunnassa tähän menisi vähintään kahden viranhaltijan työpanos.

Hyvä olisi, että kotihoidon maksutaulukko olisi valtakunnallisesti olemassa. Vaikuttaa kansalaisten yhdenvertaiseen kohteluun. Maksutaulukossa tulee kuitenkin olla jonkin verran väljyyttä, muuten maksuja joudutaan tarkistamaan koko ajan ja se ei ole hallittavissa millään tavoin. Siitä tulee siten epätasa-arvoinen kohtelu asiakkaille, kun tähän ei pystytä kunnissa.

Asumispalveluyksikön akuuttilääkevarasto, ei saa olla tällaisia (ovat laittomia). Mitä tällä tarkoitetaan?

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

Tukipalveluista perittävä maksu sisältyy kokonaismaksuun pitkäaikaisessa asumispalvelussa, ei tehostetussa palveluasumisessa. Ateriamaksujen perimättä jättäminen; eikö se maksutaulukossa ole sisällytetty osaksi perusvähennystä, joka vähennetään automaattisesti ennen maksun laskemista eli asiakkaalta peritään käytettyyn aikaan ja asiakkaan bruttotuloihin perustuva maksu 588 € ylittävältä osuudelta, eikö ateriat kuulu tuohon 588 €, joka jo kertaalleen vähennetään asiakkaalta ennen asiakasmaksun määrittämistä? Ateriamaksuja ei tulisi enää jättää perimättä tämän perusteella. Onko tässä ristiriita?

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

-

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

Pitkäaikaisessa asumispalvelussa tai laitoshoidossa olevalta asiakkaalta lyhytaikainen laitoshoido (sairaalajakso) eivät keskeytä pitkäaikaisen asumispalvelun maksua, jolloin lyhytaikaisesta sairaalahoidosta ei voida periä erillistä maksua. Miten pitkäaikaishoidon maksu keskeytyksen ajalta tuloutetaan eri yksiköihin? Nyt sairaalajaksoja voi olla erikoissairaanhoidossa tai perusterveydenhuollossa ja pitkäaikaista hoitoa järjestetään lähes yksinomaan sosiaalipuolen yksiköissä. Miten tulo keskeytyksen osalta tuloutetaan eri sairaaloihin? Miten yksityiset ja julkiset palvelutuottajat toimisivat, ketkä näitä laskisivat, millaisia järjestelyitä se vaatisi? Miten tämä huomioitaisiin ja tapahtuisi palvelusetelipalveluissa, jossa käytännöt aivan erilaiset? Miten olisi toteutettavissa ja jos olisi, vaatisi melkoista työpanoksen lisäämistä mm. toimistotyöhön ja laskutukseen.

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

-

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

Mikäli esim. pankkitietoja ei voida kysyä kuin viranomaisen, tulee tämä merkitsemään esim. järjestelyjä tuloksetyksen tekemiseen. Nyt niitä kuitenkin järkevästi valmistellaan myös toimistotyöntekijöiden työnä, jos heillä ei ole jatkossa oikeutta pyytää tarvittavia tietoja, vaikeutuu prosessi.

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

-

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

Lainmuutoksen voimaantulo ei ole realistinen ottaen huomioon esimerkiksi ohjeiden laatiminen, henkilöstön koulutus ja asiakastietojärjestelmien muutokset.

Kuusela Saara
Äänekosken kaupunki